

JOSEF KUNSKÝ

KRAS A JESKYNĚ

OBSAH

Obrázek na obálce: Čarovné jezírko v Chrámu Svobody. Kodachromfoto Josef Kinský.	
PREDMLUVA	9
ÚVOD	10
Krasové horniny, 10 — Podzemní oběh vody, 10 — Výmol v krasu, 11 — Rozpustnost krasových hornin, 11 — Nekrasové horniny, 12 — Kras jako zeměpisná oblast, 12 — Název kras, 12.	
ZÁKLADNÍ KRASOVÉ PROCESY	13
Rozpouštění, korose, 13 — Rozpouštění vápence, krasová voda, 13 — Primární a sekundární krasové zjevy, 14.	
ŠKRAPY	15
Škrapová pole, 15 — Žlábkové škrapy, 15 — Obecné škrapy, 16 — Místa (polohy) menší krasové vzdornosti, 16 — Vývoj, roz- manitost a výskyt škrapů, 18 — Škrapy soli, sádrovce, ledu, 19 — Pobřežní škrapy, 19 — Rychlost vzniku škrapů, 20.	
ZÁVRTY	20
Dolina — závrt, 20 — Závrtý prvotní, druhotné, 21 — Zavřené závrty, 21 — Mísovité závrtů, 21 — Nálevkovité z., 21 — Vznik, poloha, hustota a tvar závrtů, 22 — Bogaz (struga), 23 — Závrtý s náplní sedimentovou, allochtonní, autochtonní, 24 — Červenice- terra rossa, 25 — Náplavové závrtů, 27 — Zející závrtů, 29 — Studňovité závrtů, 29 — Závrtové komíny (aven, jamy, cenoty, 29 — Propasti (light hole), 30 — Macocha, 30 — Macůška, 32 — Nejhlubší propasti, 33 — Svislé jeskyně (Trebičská j.), 33 — Říčené závrtů, 35 — Ssuťové kužele, 35 — Splývání závrtů, 36 — Krasové přehlubování, 37 — Závrtů a škrapy v nekrasových horninách; v pískovcích, 37 — a ve spraši, 38.	
PODZEMNÍ KRAS, geologické varhany	39
KRASOVÉ TOKY A KRASOVÁ ÚDOLÍ	41
Toky mimokrasové, allochtonní, krasové, autochtonní, 41 — Ponory, propadání, ztraty, ponikve, katavothron, 41 — Vývěrová údolí, 41 — Slepá údolí, 42 — Poloslepá údolí, 44 — Údolí holštejn- ské (Rasovna, Suchý žleb), 44 — Údolí Sloupského potoka (Hřebe- nác, Pustý či Syrový žleb, Punkva), 45 — Jedovnické údolí, 46 — Křtinské údolí, 46 — Hádecký a Hostěnický potok, 46 — Primární a sekundární údolí slepá a poloslepá, 48 — Suchá údolí, 48 — Suché údolní úseky 48.	
POLJE	49

Tvar, velikost, 49 — Otevřená polje, 50 — Rozměry balkánských poljí, 51 — Okrajové svahy, 52 — Dno poljí, 52 — Humy, estavely, vaucluské prameny, 53 — Zaplavování poljí, 54 — Období zaplavování poljí, 55 — Cirknické jezero, polje, 55 — Vznik poljí, 56 — Polje korosní, synklinální, zlomová, příkopová, 56 — Humy, 56.	
KRASOVÁ JEZERA	58
Poljová jezera, 58 — Závrtová jezera, 58 — Okrajová krasová jezera, 58 — Fosilní krasová jezera, 59.	
VYVĚRAČKY	59
KRASOVÉ TRAVERTINY	60
Travertín, sintr, 60 — Travertiny mokřadlové, 61 — Travertiny kaskádové, 61 — Kráterové travertiny, 61 — Travertiny termální, 62.	
ZPEVNĚNÉ KRASOVÉ SSUTĚ	62
KRASOVÁ HYDROGRAFIE	62
Theorie o hladině stagnující podzemní vody, 62 — Tři Cvíjičovy hydrografické zony, 64 — Katzrova-Lehmannova teorie o samostatných vodních cévách, 64.	
DENUDACE KRASU	65
Holokarst, merokarst, podzemní kras, 65 — Přechodné typy krasu, causský, jurský, 65 — Krasový cyklus, 66 — Cockpitský typ, humy, mosory, 66.	
KRASOVÉ JESKYNĚ	68
Speleologie, 68 — Vývoj krasových jeskyň, 68 — Korosní base, 68 — Vznik podzemních dutin, 69 — Hloubicí procesy, rozpouštění, 69 — Embryonální podzemní chodby, 70 — Hloubková a bočná erose v jeskyni, 71 — Zlomové, puklinové jeskyně, 71 — Vrstevní jeskyně, 72 — Nejdelší jeskyně, 72 — Usazování plavin, 73 — Zanášení jeskyně, 73 — Stropní koryto, 75 — Oddrobování, 75 — Detaily výmolu, efforace, evorse, 75 — Jeskynní kulisy, 76 — Vypreparování, 76 — Eguttace, 77 — Eksikkace, výsušné praskliny, 77 — Nepravidelnosti průběhu chodeb, 77 — Syfony, vodní, říční, ledové, nánosové, 77.	
JESKYNNÍ NÁPLŇ	78
Autochtonní, allochtonní náplň, 78—79.	
KRÁPNÍKY	79
Syngenetické krápníky, 79 — Epigenetické krápníky, 79 — Stagnalita, 80 — Zbarvení krápníků, 80 — Sedimentární konkréční	

krápníky, 80 — Skupina stalaktitová, stalagmitová, 81 — Tvary stalaktitové skupiny, 82 — Krystalografické tvary, 83 — Brčka, 83 — Hůlkové stalaktity, 84 — Výrůstkové tvary, 85 — Heliktity, 87 — Kulové sférolitické stalaktity (cibulky, vemínka), 87 — Ztluštění stalaktitových tvarů, 89 — Vnitřní ztlušťování, 90 — Stalaktitová vlákna, 92 — Trásně a záclony, 93 — Štíty a bubny, 93 — Nickamínek, 94 — Výrůstky ze stěn, 94 — Anthodity, 95 — Stalagmity, 95 — Kořínek stalagmitu, 97 — Růst stalagmitu, 97 — Stalagnát, 99 — Kvalita ploch, 99 — Talířové rozšířeniny stalagmitů, 100 — Štíty jezírek, 100 — Praménkové krápníky, stalagmity i stalaktity, 100 — Větvení stalagmitů, 101 — Výrůstky na dně, 101 — Gejsírové krápníky, 102 — Mineralisace krasu, 103 — Sintrové misky, 105 — Jeskynní perly, 107 — Kúry na hladinách jezírek, 109 — Stáří krápníků, 110 — Vliv guana na krápníky, 111.	
ANIMÁLNÍ SEDIMENTY	112
Guana, 112 — Chiropterit, kostová zemina, fosfátová zemina, 113.	
JESKYNNÍ VEGETACE	114
Troglófyta, 114 — Životní podmínky, 115 — Světelný požitek, 115 — Pásma a patra rostlinná, 115 — Flora Macochy, 116 — Další klimatictí činitelé, 117 — Flora Silické Lednice, 118 — Vliv podkladu, 119.	
PLYNY V JESKYNÍCH	119
LEDOVÉ JESKYNĚ	121
Průvan, 122 — Průběh jeskyně, 122 — Jeskyně se stoupajícím profilem, 123 — Jeskyně s klesajícím profilem, 124 — Jeskyně s klikatým profilem, 124 — Jeskyně statické, dynamické, statodynamické, 124 — Dynamické jeskyně, 124 — Zalednění, 126 — Umělé zalednění jeskyň, 126 — Jeskynní mlha, rosa, 126 — Jeskynní jinovatka, 127 — Ledové krápníky, 127 — Ledový stalaktit, 127 — Degenerace ledu, 127 — Ledové stalagmity, 128 — Čirý a mléčný led, 128 — Podlahový led, 128 — Suspence v ledu, 129.	
PALEDOVÉ SLUJE	130
ROZŠÍŘENÍ KRASU	131
Český kras, 131 — Chýnovská jeskyně, 133 — Otavský a Sázavský kras a j., 133.	
Moravský kras, 134 — Sloupsko-šošůvské jeskyně, 134 — Nicová jeskyně, 134 — Staré Skály, 136 — Šošůvské jeskyně, 136 — Jeskyně Kůlna, 136 — Punkevní jeskyně, 137 — Jeskyně Rasovna, Císařská jeskyně, Balcarka - Ostrovska jeskyně, 138—9 — Kateřinská jeskyně, 139 — Jeskyně Býčí skála, 140 — Výpustek, 140 — Ochozská jeskyně, 140 — Kostelík-Pekárna, 141.	

Javoříčský kras (Zátvořice), 141 — Mladečský kras, 141 — Hranický kras, 141 — Zbrašovské aragonitové jeskyně, 142 — Teplicové krasování, 142.

Jeskyně Pavlovských kopců, 143 — Jeskyně Malých Karpat, 143 — Driny, 143 — Jeskyně Bílých Karpat, 143 — Jeskyně Nízkých Tater, 143 — Ledová jeskyně demänovská, 144 — Okno, 144 — Vyvěráni, 144 — Chrám Svobody, 144 — Psí díry, Masarykovy síně, 144 — Ohniště, 146 — Jeskyně Velké Fatry, Izbica, Tufňa, 146 — Jeskyně Chočského pohoří, jeskyně Liptovských holí, 146 — Bělských Tater, 146 — Bělská jeskyně 146 — Kras Vernársko-hnielecký, 147 — Dobšinská ledová jeskyně, 147 — Muráňský kras, 148 — Dreveník, 148 — Nekrasové sopečné jeskyně, 148 — Slovenský kras, 148 — Domica — Bradla, 150 — Ardovská jeskyně, 152 — Silická Lednice, 152.

Evropské krasové oblasti, 153 — Mimoevropské krasové oblasti, 154.

VÝBĚR LITERATURY 156

FOTOGRAFICKÉ PŘÍLOHY (1 až 167) za str. 164